

THE EUROPEAN DISCOVERY OF CHINA

POMPEU FABRA UNIVERSITY BARCELONA

XINA EN EL PUNT DE MIRA

CURIOSITATS XINESES I LLIBRES XINESOS

Del segle XVI en endavant, els membres de l'aristocràcia europea es van interessar molt pels objectes asiàtics orientals, i les representacions no textuals de la Xina es reunien amb avidesa per tot Europa. Als seus armaris de curiositats, els governants europeus guardaven una fortuna en informació sobre l'ampli món. Hi ha molts testimonis de l'interès causat per la presència d'objectes xinesos –com escriptors, cadires, armaris, pintures, sedes, porcellanes i llibres–, tant als països mediterranis com als del nord.

La menció als objectes xinesos s'havia inclòs als textos portuguesos tot el segle XVI, i des de finals de la dècada de 1570, van començar a aparèixer als textos espanyols. A les primeres cartes del governador espanyol de les Filipines, anomena caixes pintades entre els nombrosos objectes que els xinesos portaven a Manila. I així, Escalante és l'autor espanyol que el 1577 introdueix les fonts portugueses a Espanya –n'esmenta molts–, i Mendoza observa que les taules i els llits xinesos, com les pintures, ja es trobaven a Espanya l'any 1582.

La fascinació per la porcella xinesa a Europa durarà segles, fins al punt que "Xina" és el nom que es dona a les vaixelles en llengües com l'anglès. Els europeus les desitjaven per la seva brillantor, transparència i so cristal·lí. Però en contrast amb l'ús islàmic de la porcellana xinesa, les importacions europees esdevenien sovint peces decoratives. En primer lloc exhibida a palaus, aquesta porcellana també va trobar el seu lloc a les cases de les classes mitjanes-altes, on va esdevenir objectes de luxe i ostentació.

Els últims objectes xinesos que van arribar a Europa van ser els llibres. Tot i que ni els portuguesos ni els castellans es van adonar que el paper era una invenció xinesa, el paper i els llibres xinesos van encuriosir l'Europa del segle XVI: els viatgers se sorprenien de les llibreries omnipresents, dels baixos preus dels llibres i la seva ubiqüitat, tot i que trobaven que el paper xinès era de molt baixa qualitat, massa prim per escriure-hi en ambdues cares i massa groc.

Els primers llibres xinesos van ser coneguts a Europa just abans de mitjan segle XVI: Paolo Giovio, a la seva *Historia Sui Temporis*, publicada l'any 1550, diu que el rei de Portugal va

regalar un llibre xinès al Papa. Sabem que Joao de Barros, l'autor portuguès de les *Décadas de Asia*, tenia

molts llibres de la Xina, cap a mitjans de segle, a la seva biblioteca personal, i tant Escalante com Mendoza afirmen haver-ne vist a la cort de Lisboa, a El Escorial i a Roma. Els europeus estaven sorpresos pel fet que s'imprimissin llibres. Això és el que va impulsar a Rada i a Mendoza a insistir en la seva afirmació que la impremta es va inventar a la Xina, des d'on va ser introduïda a Occident.

Els llibres xinesos eren preuats, és clar, com a objectes. La curiositat europea se centrava en el paper i els caràcters. El paper i els llibres eren aleshores més rars i cars a Europa que no pas a la Xina. L'escriptor francès Montaigne va veure un d'aquests llibres a la Biblioteca Vaticana i va incloure alguns comentaris crítics sobre el paper entre els seus influents escrits. Això també prova que l'accés al llibre de Mendoza –d'on va copiar les poques frases que tracten el tema– va ser immediat després de la seva publicació.

Si el paper era motiu d'interès, també ho eren els caràcters xinesos que hi eren escrits, i no van trigar a provar de copiar-los. Els tres primers caràcters xinesos publicats a Europa eren inclosos al llibre d'Escalante, el qual, tot i que mai va anar a la Xina, havia vist aquests caràcters en alguns mapes enviats des de la Xina els anys 1572 i 1574, un d'ells traduït per Rada. Ja vam veure aquest mapa quan parlàvem dels *sangleys* de Manila.

Tot i que ben deformats, els caràcters xinesos escrits per Escalante, "cel", "rei" i "ciutat", impressionaran molt la seva audiència europea. Des del llibre d'Escalante, aquests caràcters seran copiats dues vegades, primer per un cosmògraf portuguès, anomenat Barbuda, que va fer aquesta descripció de la Xina al *Theatre Orbis Terrarum*, d'Ortelius, publicat l'any 1584; i també González de Mendoza, al seu text de 1585.

Escalante, Mendoza, Barbuda i Ortelius mai no van anar a la Xina. Però a les últimes dècades del segle XVI, amb Sèrica i Catai ja pertanyents al passat, la Xina ja començava a trobar el seu lloc a Occident.